

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	5
İÇİNDEKİLER.....	7
KISALTMALAR DİZİNİ	13
GİRİŞ	15

1. BÖLÜM

ÖNÖDEME KAVRAMI, TARİHSEL GELİŞİMİ, AMACI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

I. Önödeme Kavramı ve Tanımı.....	17
A. Önödeme Kurumunu Ortaya Çıkartan Saikler.....	20
1. Yeni Suç Tipleri ve Suçlardaki Artış Oranı Karşısında Klasik Ceza Hukukunun Yaptırımlarının ve İnfaz Kabiliyetinin Yetersizliği	24
2. Soruşturma ve Kovuşturma Makamlarının İş Yükü	24
3. Usul Ekonomisi	25
B. Önödemenin Onarıcı Adalet Anlayışı Karşısındaki Konumu	26
II. Önödemenin Hukuki Niteliğine Dair Görüşler	27
A. Önödemenin Devlet ile Birey Arasında Sulh Anlaşması Olduğu Görüşü	28
B. Önödemenin Yargılamasız Cezalandırma Olduğu Görüşü.....	28
C. Önödemenin Cumhuriyet Savcısının Ceza Kararnamesi Niteliğinde Bir İşlem Olduğu Görüşü.....	29
D. Önödemenin Suçu İdari Yaptırım Gerektiren Bir Muhakeme Tasarrufuna Dönüştürdüğü Görüşü	30
E. Önödemenin Ceza Hukukundaki Yerine İlişkin Görüşler	31
1. Maddi Ceza Hukuku Kurumu Olduğu Görüşü.....	32
2. Ceza Usul Hukuku Kurumu Olduğu Görüşü	32
3. Önödemenin, Ceza Muhakemesi Hukuku Kurumu ve Ceza Hukuku Kurumu Niteliğine Sahip Karma Bir Kurum Olduğu Görüşü	32

F.	Önödemenin Kovuşturma Mecburiyetinin İstisnası Olduğu Görüşü	33
G.	Önödemenin Leh ve Aleyhindeki Görüşler	35
1.	Önödemenin Lehindeki Görüşler	35
2.	Önödemenin Aleyhindeki Görüşler.....	35
H.	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Yaklaşımı	37
I.	Görüşümüz	37
III.	Önödemenin Tarihsesi Ve Diğer Ülke Hukuklarındaki Benzer Düzenlemeler	39
A.	Önödemenin Tarihsel Süreci.....	39
B.	Diğer Ülke Hukuklarındaki Benzer Düzenlemeler	39
1.	Alman Hukukundaki Yeri	40
2.	İtalya Hukukundaki Yeri	40
3.	Fransa Hukukundaki Yeri.....	41
4.	İngiliz Hukukundaki Yeri	41
5.	Avusturya Hukukundaki Yeri	42
6.	Hollanda Hukukundaki Yeri.....	43
7.	Arjantin Hukukundaki Yeri	43
C.	Değerlendirmemiz	43
IV.	Önödemenin Türk Ceza ve Ceza Muhakemesindeki Tarihsel Gelişimi	44
A.	765 Sayılı Türk Ceza Kanunundaki Dönemi.....	44
1.	Kanunun İlk Hali	44
2.	3038 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklik.....	45
3.	1696 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklik.....	46
4.	2370 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklik.....	48
5.	11.04.1983 tarihli, E. 1983/2, K. 1983/2 Sayılı Genel Kurulu Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı	50
6.	3506 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklik.....	51
7.	1997 tarihli Türk Ceza Kanunu Ön tasarısındaki Önödeme.....	53
B.	5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Dönemi	54
1.	5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İlk Şekli	55
2.	6763 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklik.....	57
3.	7188 sayılı Kanunla Yapılan Değişiklik	58

V. Önödeme ile Benzer Kurumların Karşılaştırılması.....	61
A. Önödeme ve Ceza Kararnamesi	61
B. Önödeme ve Uzlaştırma	61
C. Önödeme ve Kamu Davasını Açılmasının Ertelenmesi	63
D. Önödeme ve Seri Muhakeme.....	64
E. Önödeme ve Basit Yargılama	66
F. Önödeme ve Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması	67
G. Önödeme ve Vergi Usul Kanununda Uzlaşma	68
H. Önödeme ve İtham Pazarlığı	69
I. Önödeme ve Soruşturma Yapılmasına Yer Olmadığına Dair Karar.....	70

2. BÖLÜM

ÖNÖDEMENİN UYGULAMA ŞARTLARI, SÜRECİ VE ÇEŞİTLERİ

I. Önödemenin Uygulama Şartları.....	73
A. Suçun Uzlaşma Kapsamında Bulunmaması	73
B. Cezaya İlişkin Şartlar.....	77
1. Genel Olarak.....	77
2. Adli Para Cezaları Yönünden.....	77
3. Hapis Cezaları Yönünden	78
4. Hapis Cezası ile Adli Para Cezasının Birlikte veya Seçenek Olması	79
5. İstisnai Katalog Suçlar	79
C. Suçun İşlendiği Yönünde Yeterli Delilin Varlığı.....	80
D. Şüpheli ve Sanığın Önödeme Teklifini Kabulü	82
II. Önödemenin Yasaklandığı Haller	82
A. Genel Olarak.....	82
B. Özel Yasalardaki Önödeme Yasağına İlişkin Düzenlemeler	82
1. 3628 Sayılı Kanun	82
2. 1632 Sayılı Kanun	83
3. 5941 Sayılı Kanun	86

4.	5271 Sayılı Kanun	86
5.	2004 Sayılı Kanun	87
6.	5252 Sayılı Kanun ve Önödeme Yasağı Getiren Özel Kanunlar	88
C.	İsnat Yeteneğinin Yokluğu	88
1.	Suçta Sürüklenen Çocuklar Bakımından	89
2.	Sağır ve Dilsizler Bakımından	93
3.	Akil Hastaları Bakımından	94
III.	Önödeme ve Özel Soruşturma Usulleri	95
A.	Genel Olarak	95
B.	4483 Sayılı Kanun	96
C.	2547 Sayılı Kanun	98
D.	2802 Sayılı Kanun	99
E.	1136 Sayılı Kanun	99
F.	Diplomatik Dokunulmazlık	100
IV.	Önödemenin Çeşitleri	101
A.	Soruşturma Aşamasında Uygulanan Önödeme	101
B.	Kovuşturma Aşamasında Uygulanan Önödeme	104
1.	Özel Kanun Hükümleri Gereğince İşin Doğrudan Mahkemeye İntikal Etmesi Halinde Önödeme (TCK.75/2)	105
2.	C.Savcısının Önödeme İşlemi Yapmadan Kamu Davası Açması ve İddianamenin İade Edilmemesi Halinde Önödeme (TCK.75/3)	106
3.	Kovuşturma Aşamasında Dava Konusu Fiilin Niteliğinin Değişerek Önödemeye Tabi Suç Haline Gelmesi (TCK.75/3)	107
4.	Kovuşturma Aşamasında Yapılan Kanun Değişikliği	107
V.	Önödeme Usulü	108
A.	Önödeme Tutarının Belirlenmesi	108
1.	Sadece Adli Para Cezası Gerektiren Suçlarda Önödeme	108
2.	Sadece Hapis Cezası Gerektiren Suçlarda Önödeme	109
3.	Hapis Cezası İle Birlikte Adli Para Cezası Gerektiren Suçlarda Önödeme	110
4.	Hapis Cezası veya Adli Para Cezası Gerektiren Suçlarda Önödeme	111
B.	Önödeme ve Tekerrür	112

C. Suçların İctiması Durumundan Önödeme Miktarının Tespiti	114
1. Bileşik Suç	114
2. Zincirleme Suç (Müteselsil Suç)	114
3. Fikri İctima	115
D. Tespit Edilen Yargılama Giderleri	117
1. Avukatlık Ücreti	119
2. Keşif ve Bilirkişi Ücreti	120
3. Tebligat Gideri	121
E. Önödeme İhtaratı İçeriğinde Bulunması Gereken Hususlar	121
1. İhtarda Suç ve Karşılığı Yaptırımın Açık Bir Şekilde Belirtilmesi	123
2. Önödemede Süresinin Belirtilmesi	123
3. Önödemede Taksitlendirme	125
4. Belirlenen Miktarın Ödeneceği Merciin Belirtilmesi	126
F. Önödemede Tebligat Usulleri	128
1. 7201 Sayılı Tebligat Kanunu.....	128
2. Elektronik Tebligat.....	129
3. Yurt Dışına Tebliğ.....	130
G. Önödemede Tebligatın Muhatapları	131
1. Müdafî Olan Avukata Tebligat	131
2. Kanuni Temsilciye Tebligat	132
3. Tüzel Kişiyeye Tebligat	132

3. BÖLÜM

ÖNÖDEMENİN HUKUKİ SONUÇLARI

I. Önödeme İhtarına Uyulmaması Halinde.....	135
A. Soruşturma Evresi	135
B. Kovuşturma Evresi.....	136
II. Önödeme İhtaratına Uyulması Halinde.....	137
A. Soruşturma Evresi	137

B.	Kovuşturma Evresi	138
III.	Hukuki Neticeleri Bakımından Önödeme	140
A.	Önleme (Non Bis İn İdem İlkesi).....	140
B.	Adli Sicil ve Tekerrür Bakımından Etkisi	141
C.	Hapis Cezasını Ertelenmesi ve Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılmasına Etkisi	142
D.	Şahsi Haklar Üzerindeki Etkisi	143
E.	Müsadere Bakımından Etkisi	144
F.	Meslek veya Sanatın İcrasının Yasaklanmasına Etkisi	146
G.	Memur Disiplin Hukukuna Etkisi.....	146
H.	Önödeme Sonucu Verilen Kararların Mahsus Sisteme Kaydı	147
I.	Bazı Özel Ceza Yasaları Bakımından Önödemenin Özgü Sonuçları	148
1.	6136 Sayılı Kanun Bakımından	149
2.	6222 Sayılı Kanun Bakımından	149
IV.	Önödemenin Zaman Bakımından Uygulanması	150
V.	Önödeme ve Zamanaşımı	151
VI.	Önödeme ve Kanun Yolları	152
A.	Genel Olarak	152
B.	İtiraz	153
C.	İstinaf	154
D.	Temyiz.....	154
F.	Yargılamanın Yenilenmesi.....	155
G.	Kanun Yararına Bozma.....	155
SONUÇ.....		157
KAYNAKÇA.....		161

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
bkz.	: Bakınız
C.D	: Ceza Dairesi
CGK.	: Ceza Genel Kurulu
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
CMUK	: Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu
DEÜY	: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları
dn.	: Dipnot
E.T.	: Erişim tarihi
İHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Mecmuası
KDAE	: Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi
KYOK	: Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Karar
m.	: Madde
R.G.	: Resmi Gazete
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
s.k.	: sayılı kanun
StPO.	: Alman Ceza Muhakemesi Kanunu
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği
TCK	: Türk Ceza Kanunu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi

vd.	: ve dięerleri
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu
YİBK	: Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı

GİRİŞ

Toplum halinde yaşamanın kaçınılmaz sonucu olarak bireyler arasında uyumsuzluklar meydana gelebilir. Günümüz modern hukuk sistemlerini benimseyen ülkelerde uyumsuzluk çözme işlevi mahkemeler ve bazı hallerde idari makamlar aracılığıyla yerine getirilmektedir. Devlet, ihtilafı klasik yargılama faaliyeti ile çözerken, her suçun mağduru olduğu varsayımından hareketle tekeline aldığı ve meşrulaştırdığı şiddet unsurunu, koymuş olduğu yaptırımlarına riayet edilmesi için ön plana çıkartır. Ancak uyumsuzlukların tarihsel arka planı ve zamana göre değişkenlik göstermesi karşısında, ilerleyen süreçte pozitif hukuk kuralları anlaşmazlıkların çözümü doğrultusunda gerekli ve hızlı tepki verme konusunda beklentilerin gerisinde kalmaya başlamıştır.

Devletler de bu durum karşısında kayıtsız kalmayarak ihtiyaç ve yönetimlerin neticesi çözüm arayışına girmiştir. Devlet alternatif uyumsuzluk çözümü adı altında hem yürürlükteki hukuk mekanizması ile çelişki içine düşmeyecek ancak işleyiş olarak hukuk sistemi dışında olan kurumsal niteliğe haiz yöntemler geliştirmiştir.¹

Alternatif çözüm yöntemleri arasında kökleri en eskiye dayanan önödeme, uzlaşma dışında kalan ve sadece adli para cezası veya hapis cezasının üst sınırı altı ayı aşmayan suçları işlediği iddia edilen ve hakkında yeterli delile dayalı şüphe bulunan şüpheli ya da sanık bakımından, kanundaki usullere göre belirlenen bir miktar paranın Devlet hazinesine ödenmesi ile kamu davasının açılmamasını veya açılmış olan davanın düşmesi sonucunu doğuran, devlet ile bireyin uzlaşması olarak nitelendirilebilecek bir kurumdur.

Yargıtay'ın değerlendirmesi ile *“Müessesese, tamamen işlendiği iddia olunan fiilin karşılığını oluşturan yaptırımın azlığı sebebiyle, devletin soruşturma ve kovuşturma safhalarında maddi gerçeğe ulaşmak adına yapacağı masraflar ile şüpheli ya da sanığın kendisini savunmak adına harcayacağı zaman ve giderler gözeltildiğinde, sorunu sulh yoluyla çözenin her iki taraf açısından daha ekonomik*

¹ CEYLAN ŞAHİN, Şule, **Geleneksel Toplumdan Modern Topluma Alternatif Uyumsuzluk Çözümü**, Oniki Levha Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2009, s. 4.

olduğu gerçeğine dayanır."² Yargıtay'ın önödeme kurumu ile alakalı yapmış olduğu bu haklı tespitlere ek olarak failin adli siciline yansımaması ve olası mahkûmiyeti sonucu cezaevlerinin olumsuz koşullarına maruz kalmasını engelleme anlamında önödeme alternatif bir çözüm yoludur.

Önödeme bütüncül bakış açısıyla doktrin görüşleri ve Yargıtay kararları ışığı altında ele almaya gayret eden çalışmamız üç ana bölüm halinde hazırlanmıştır İlk bölümde önödeme kavramı, önödeme kurumunu ortaya çıkartan sebepler, hukuki niteliğine dair leh ve aleyhteki görüşler, AİHM'in önödemeye bakış açısı, önödemenin tarihi süreci, yabancı hukuklardaki görünüm şekilleri, Türk hukukundaki kronolojik yapısı, benzer kurumlarla olan mukayesesine değinilmiştir. İkinci bölümde ise önödemenin uygulanması için gerekli şartlar, önödemenin dışlandığı suç tipleri, isnat yeteneği olmayanların önödeme karşısındaki durumu, özel soruşturma usulleri göre önödemenin uygulanabilirliği ve önödeme hükümlerinin soruşturma ve kovuşturma aşamalarında uygulanması sırasında gözetilecek kaideler ortaya konulmuştur. Üçüncü bölümde, önödemenin hukuki sonuçlarına, ilgili başlık altında yer verilmiş, hukuksal zeminde oluşturduğu değişiklikler örneklerle ele alınmış, önödemenin bazı yasalar uyarınca gösterdiği kendine özgü sonuçları tetkik edilmiş, önödeme sonucu verilen kararlara karşı başvurulabilecek kanun yolları ayrı ayrı belirtilmiştir. En son kısımda önödeme kurumuna yönelik uygulama aşamasında yaşanan problemler ele alınıp çözüm önerileri sunulmuştur.

² Yargıtay 19. C.D, 29.05.2017, 34094/4987.